

JUTRO

Neodvisen političen dnevnik.

: Posamezne številke po 4 vinarje. :
„JUTRO“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1/26. uri zjutraj, a ob ponedeljkih ob 9. uri zjutraj. —
Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistišču mesečno K 1.—, z dostavljanjem na dom K 1.20; s pošto celoletno K 18.—, polletno K 9.—, četrletno K 4.50, mesečno K 1.50. Za inozemstvo celoletno K 28.—.

: Posamezne številke po 4 vinarje. :
Uredništvo in upravnistišču je v Miklošičevi ulici št. 8. Dopisi se pošiljajo uredništvu, naročnina pa upravnistišču. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plača po določenem ceniku. Lastnik in glavni urednik Milan Plut. Odgovorni urednik Franjo Pirč. : Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani. :

T. G. Masaryk.

(K njegovi šestdesetletnici.)

V teh dneh slavi svojo šestdesetletnico eden največjih mož, ki so se pojavili tekom zadnjega četrstoletja na polju slovanske kulture — T. G. Masaryk. Masaryk je nam po imenu dobro znan in moremo trditi, da je imel mnogo vpliva na našo mlajšo generacijo. Primerno bi bilo, da bi se njegovega slavlja spominjalo naše napredno časopisje, še bolj primerno pa bi bilo, da bi skušali poslej natančneje spoznati tega velikega misleca, nego doslej. Kajti tudi Masaryk, kakor sploh mnogo, kar je velikega in vznešenega, poznano večinoma le iz klerikalnih napadov. Klerikalno časopisje je šlo v boj zoper „Masarykove“ in jim je podtikalo stvari, ki nimajo z Masarykom in njegovimi nazori nič skupnega. V svoji filološki učenosti so hoteli spremeniti njegovo ime v Masařik in so mu očitali — izdajstvo že zaradi imena, kakor so se to naučili od svojih prijateljev okoli „Čecha“. Pri neki klerikalni navdušenosti je padlo celo nekemu klerikalnemu žurnalistu v Ljubljani v glavo, da je nemudoma napisal telegram z Dunaja, češ, da se Masaryk dr. Kreka boji in da si — bilo je v znani kulturni debati — ne upa govoriti.

Največ Masarykovega duha so pri prinesli na Slovensko „Naši Zapiski“ z raznimi prevodi (v boju za verstvo) in v zadnjem času praški slovenski akademiki, ki so imeli priliko slišati Masaryka na katedru ali pa vsaj v češčini čitati njegove knjige. Masaryk je — lahko rečemo — filozof malega naroda kateksohen in v tem leži njegov pomen za nas.

Slavlje šestdesetletnice se bo praznovalo sicer skromno, brez hrupa, ampak oni, ki ga bodo stavili, ga bodo slavili v duhu in resnici. In to je glavno.

V soboto je v „Lazenski dvorani“ predavanje o Masaryku predvsem za akademično mladino, v nedeljo je shod t. zv. napredne stranke na Žofinu, v ponedeljek večer v klubu „Slavija“. Tri dni slavlja — brez podoknic, javnih sprevodov, brez kričečih manifestacij.

Lahko bi rekli, da je slavlje Masarykove šestdesetletnice, slavlje zmage, zmage resnice nad lažje. Resnica je bila ona zakleta princezinja, za katero je šel Masaryk z navdušenjem v boj, od svoje mladosti pa do danes. Resnica je vsakem oziru in za vsako ceno. Videl je nekako za svojo nalogo očistiti javno in narodno življenje od laži, naj so bile še tako polne tradicij in še tako narodne. Prišel je z dobo, ki ga

je potrebovala in češki razvoj, češko kulturo današnje dobe si brez Masaryka ne moremo misliti.

* * *

Tri dni slavlja! Dovolj za one, ki ga poznajo, ki z njim čutijo in delajo. Skoraj ga ni naprednega mesta na Češkem, ki bi ne slavilo tega slavlja v tej ali oni obliki. Brošure, članki, feljtoni, življenjepisi, predavanja, vse to bo skušalo spopolniti formalno slavlje treh dni. „Česka Mysl“, filozofična revija izide maja meseca kot slavnostna številka; sodelovalo bo nad 50 pisateljev vseh narodnosti. Masaryk danes ni samo češki, je slovanski in svetoven. Masaryk je eden največjih in najboljših sinov svojega naroda, pa tudi eden največjih Slovanov današnje dobe. On ni kričeč demagog, niti visokoteleč Slovan, ampak Čeh in Slovan je v svojem delu. In to njegovo tiho delo je bilo pogosto napačno razumevano in obsojano. Toda Masaryk je mož, ki dela vse iz globokega prepričanja, iz ljubezni do resnice, zato se ni uklonil, dokler ni zmagal. Ko smo v jeseni priredili nekaj jugoslovanski večer kot protest proti zagrebškemu veleizdajškemu procesu, se je udeležil tega večera tudi prof. Masaryk, ki je na koncu izpregovoril nekaj lepih besedi jugoslovanski akademiki mladini. „Gospodje,“ je začel, jaz si samo mislim, kolikokrat bi bil jaz že visel, ko bi me bili obesili vselej, kadar sem bil obdolžen narodnega izdajstva. Kako lahko je koga obsoditi, kako težko priznati mu, da je nedolžen“. Eno glavnih očitanih, ki ga je moral slišati Masaryk nešteto krat iz oficijelnih narodnih naprednih in klerikalnih krogov, je bilo očitanje, da je izpridil mladino, da vzgaja kozmopolite mesto narodne može. Nekoč so obdolžili Sokrata istega greha. Masaryk se ni dal motiti, šel je svoja dobra premišljena in začrtana pota, vabil in klical ni nikogar — ampak mladina je šla za njim. Češka kultura danes že čuti v sebi vse sile nove generacije. Drugo očitanje je bilo, da je protinaroden ob času boja za kraljevski rokopis in nešteto krat pozneje. Danes je dokazano, da je kraljevski rokopis podvržek. Masaryk je zmagal. Potem je prišla Hilsnerijada. Očitali so so mu, da je podkupljen od Židov. Masaryk je stal trdno proti vsem tem napadom, zakaj šel je v boj za resnico. Njegovi nasprotniki so bili iz naprednega in klerikalnega tabora, kajti Masaryk je šel v boj prav tako proti napredni laži, kakor proti klerikalni. Ne dvomim, da bise enako, kakor Masaryku na Češkem, godilo na Slovenskem vsakemu, ki bi začel enak odločen boj proti

laži, ki se danes pase po slovenskih tleh pod to ali ono krinko. Ravno njegov jubilej pa naj bi navdušil mlade moči za to, da očistijo naše narodno in javno življenje laži, da gredo brezobzirno v boj za resnico.

T. G. Masaryk (roj. 7. marca 1850.) je že kot gimnazijalec iskal resnice v — veri in je zato imel s kateheti težko stališče. L. 1879. je postal docent na dunajski univerzi, od l. 1882. je profesor filozofije na češki univerzi v Pragi. Njegov pomen leži pred vsem v tem, da se je obrnil kot slovanski profesor od nemških filozofov ter skušal na eni strani odpreti mejo slovenskim, ruskim smerem (Tolstoj, Dostojevski) na drugi strani pa Francozom in Angležem (Comte, Spemer.) Masaryk je pozitivist, njegovo smer se navadno nazivlja realistično, Vsa tri vprašanja, ki pred vsem zanimajo današnjo družbo, socijalno versko, ter narodno, so našla v njem velikega misleca. Da bi mogel tem bolj uveljaviti svoje ideje, stopil je Masaryk tudi v politiko in je postal poslanec. Pri tem pa ni pozabil na svoj poklic. Zadnja leta se je mnogo zanimal za razvoj na Balkanu in je posegel v zagrebški proces in v druge dogodke zadnjega časa na jugu, kjer se je jasno pokazala njegova odločnost o boju za resnico. Njegova glavna dela so: Konkretna logika (češ. 1885, nem. 1886.) Samomor (nem. 1881. češ. 1900.) Karel Havliček (češ. 1896.) Soc. vprašanje (češ. 1899. nem. 1899.) Poleg tega nešteto manjših del (Jan Hus, Češka otázka, Slovanske studie, Otázka naboženská a mod. fil. itd. Dobro je nam in drugod znan Masaryk iz svojih bojev v parlamentu (Vera in cerkev) in iz svojega nastopa proti katehetom (Zrcalo katehetom) Kot mož obširnega znanja je Masaryk znal organizirati češko vedo kot vedo malega naroda s tem, pa je sestavil najvažnejša znanstvena dela svetovne literature, ki so bila potrebna mladi generaciji, da jih spozna. Jednako je kot urednik dveh najboljših revij „Athenaea“ in „Naše dobe“ znal združiti najboljše moči svojega naroda k onemu kulturnemu delu, ki je bilo potrebno razvoju časa.

Mi Slovenci dobro poznamo Masaryka po imenu, toda premalo ga poznamo po nazorih. Ob njegovem jubileju bi bilo treba priporočiti i naši mladini i drugim, ki se ukvarjajo s slovenskim vprašanjem: več Masaryka. Mi kot mali narod bi morali dobro poznati filozofa malega naroda. Najkrasneši zgled pa najdejo v njem oni, ki hočejo bojevati boj za resnico. In tega nam je treba.
Dr. Ivan Lah.

Dnevne vesti.

Z elektriko hoče iti k škofu. Lepe reči smo izvedeli o škofovi aferi z Marijo Rozman, nečakinjo umrlega šentjakobskega župnika. Za danes le kratko poročilo, vpslano nam od odlične strani. Znano je, da se je hranilna knjižica in življensko-zavarovalna polica te Marije Rozman neznanu kam izgubila. In da je to lepo čvrsto izraženo dekletu, zaznavši za izgubo, take strašne duševne muke pretrpelo, da je zblaznelo. Imajo jo sicer „zavarovano“ pod nadzorstvom, pa se le pripeti, da jim uide. In tedaj hodi okrog po hišah, pa pripoveduje tako debele dogodbe iz farovškega življenja, da jih večidel radi pohujšanja javnosti ne moremo ponoviti. Posebno o kaplanih ve mnogo povedati, da ne imenujemo danes še tudi rudeče-modrih tovarišev. Res je, pripovedke blaznih niso merodajne. A res pa je tudi, da ravno take pripovedke najbolj povzročajo javno pohujšanje posebno med mladino! Te dni je prišla nesrečna Marija Rozman v neko hišo ter po nji iskala elektrike. Bojda jo muči miselj, da gre k škofu, kjer hoče „z elektriko toliko časa vse preiskati, da najde svojo izgubljeno hranilno knjižico in polico.“ — Knezoškof dr. Jeglič: Odložimo še vprašanje, kaj ste v ti zadevi iskali v Godoviču. Že danes pa pozivamo, da storite vendar že enkrat konec vsem govoričenjem o teh dozdevno umazanih aferah. To zahteva ugled naše slovenske duhovščine, to od Vas pričakujemo v Vašem in v interesu javnosti!

Deželni odbornik dr. Susteršič je grmel v deželnem zboru na naše gledališče, ker ne uprizarja klasikov. Letos so bile na slovenskem odru že tri klasične tragedije: „Razbojniki“, „Kovarstvo in ljubezen“ in novost „Julij Cezar“: za eno sezono več kot dovolj. A glej, klerikalcev ni bilo gledat ne prvo, ne drugo, ne tretjo klasično dramo, in izmed vseh klerikalnih poslancev ni bilo sinoči nikogar razen dr. Lampeta, ki pa je pobegnil po 3. dejanju. Niti prof. Jarca ni bilo in tudi dr. Pegan poslušaj rajši opereto, četudi jo Etbin Kristan preklinja. A kje je ostal klasični dr. Susteršič? V nedeljo ni sej državnega zbora. Klerikalci pač le govore, a njih besede so brez iskrenosti. Že šest let hujskajo po vseh volilnih shodih proti gledališču, povsod agitujejo proti slovenskemu gledališču, a naenkrat so se iz principalnega gledališkega sovražnika izpremenili v navdušene kritike. V gledališče ne hodijo, za gledališče ne dajo niti gumba, a vendar le

LISTEK.

ARTUR SEVER.

ŽENA.

Roman.

[2]

Hrepenenje po posesti lepega telesa, po strasteh ga je popolnoma upijanilo, ni vedel kaj dela, njegove roke so se nervozno oklepale njenega vratu, a njegove ustne so iskale mesta, ki bi ga poljuboval, kot da bi hotel iz njega izsesati kri.

Rene pa je ležala malomarno na divanu in se smejala njegovi razburjenosti, bil je to njen princip udovoljiti moški razburjenosti... a potem ga pahnil od sebe in se mu smejati... V nji je bila skrita ona duša žene, katere, ki ponuja s nasmehom vso nasladi, a potem z mirno vestjo pahne človeka v obup in propast, akoravno se komaj ustavlja njena narava strastem, akoravno bi najraje privla k sebi moža in mu rekla: tvoja sem, ljubi me samo en trenotek, jaz ti dam vse! Nji je bila ljubezen sredstvo, ki je z njim skozi vse svoje življenje tirala zaljubljenec in kavalirje do obupa...

S krvavimi očmi, bledih zgrizenih ustnic se je ozrl Winter proti nji, a ona ga je pahnila od sebe in skočila raz divan ter se mu glasno zasmejala...

Haha, pred par trenotki ste mi govorili in obetali vse kaj drugega, a sedaj...

ne bodite smešni! Tudi Winter je vstal in utrujen sedel na fotelj.

„Gospodična Rene, vi ste vrag: Poglejte, premetili ste tudi mene. vzbudili one banalne želje v meni, ki sem užival v mestu sloves najrafiniranejšega don Juana! Ali verujte mi, to je bilo le za trenotek, sedaj sem se zavedel in ne bi storil več take neumnosti. Ako me hočete poslušati, ako hočete sprejete mojo ponudbo, ki sem vam jo namignil že prej, najdete v Ljubljani v moji družbi ter mojih prijateljic in prijateljev toliko, zabave in naslade, da boste lahko zadovoljni!“

„Res sem radovedna, kaka je ta vaša družba, govorite mi tako skrivnostno kot o kaki revolucionarni zvezi in namigujete na pikanterije, da bi si mogla misliti na stvari, ki se dogajajo v Parizu!“

Zadovoljen je bil Winter, ker s temi besedami mu je pokazala pot, ki naj gre kar naravnost po nji, zato je hitro rekel:

„Pogodili ste, gospodična, vidim, da lahko govorim naravnost z vami, sami ste priznali, kako neizmerno dolgočasno je tu v Ljubljani, a tega ne občutite samo vi, še v večji meri smo trpeli pod tem jarmom mi mladi lahkoživci, ko smo prišli po končanih študijah iz večjih mest na svoje službe! Ker nismo našli zabave drugod, smo sklenili, da se zabavamo po svoje... po dolgih trudih in težavah se je sestala družba mladih kavalirjev in lepih mladih dam — ome-

nim mimogrede, da so to samo najboljši krogi — ki razumemo življenje na svoj način! Rene, ali hočete stopiti v naš krog? Bodite prepričani, tu se ne boste dolgočasili!“ Ali hočete?

Pazno je poslušala Rene njegove besede, stopila k njemu in ga pogladila po licu.

„Za te svoje besede zaslužite, da bi vas poljubila... ali to je premajhno plačilo... a obljudbam vam, da vas nocoj počakam v „Zvezdi“... zvečer vas poplačam!“

„Hvala Rene! Vsak teden se ta naša družba shaja v neki vili zunaj mesta, upejljati vas hočem še nocoj vanjo!“

Rene mu je popolnoma zagotovo obljudila, da pride; pogovarjala sta se še nekaj časa in se nato poslovila.

Ko je Winter odšel, se je Rene zadovoljno nasmehnila, bila je zadovoljna, da najde slednjič ono življenje, ki je žilo in sanjalo v njeni duši dolgo časa... njena divja narava, strasti so si iskale izbruha... dozdej je živela sama in zapuščena... kot strup, ki se zaje v kri je delovala nanjo ta samota, ki jo je pregnala kot furije... videlo se ji je, da je bežala nemirno vse svoje življenje po temnih ulicah, opotekala se je in oprijemala zidov hiš, ki je iz njih donela godba, petje in veselje... in zopet se ji je zdelo, da hodi po močvirju in polni noči in ne ve, kam bi se obrnila... in na-

enkrat je zapazila luč, mogoče je bila samo večša blodnica, in šla je za lučjo, vedno globlje in globlje so se ji udirale noge v blato... a naprej je morala!

A z današnjim dnevom je upala. da se spremeni vse... novo življenje se je odpiralo pred njo, življenje, ki si ga je tolikokrat predstavljala v svojih mislih, hotela je dati prosto pot svojim strastem!

Najnevarnejša in najslabša je žena takrat, ko se v nji prebudi zavest žene; takrat ona spozna svoje življenske naloge, ona se ne zaveda svoje dolžnosti do družbe in človeštva, ona ne pozna takrat več svoje misije v življenju; v taki zavesti je ona le žena... in pozabi, da je njena življenska naloga združena in rečena le v eni besedi: mati. Ko se v nji prebudi zavest žene, tedaj vrže raz se kot obrabljen obleko vse sentimentalnosti, vse pojme o morali in dostojnosti in si hoče le tega, kar ji narekuje notranji nagon!

Vsa razburjena je bila Rene, ko si je predstavljala to, kar bo doživela nocoj; hotela si je pregnati te misli, sedla je za klavir in začela študirati neko ulogo... ali po prvih taktih je prenehala... prebudilo se je v nji žensko samoljubje, takoj prvi dan si je hotela pridobiti simpatije vseh lahkoživcev in potisniti v stran druge dame; hotela je kraljevati vsi družbi...

(Dalje.)

zabavljajo, psujejo in zahtevajo toinono. Ti ljudje so res komedijantje brez primere v kulturni zgodovini narodov. Sram nas je lahko pred vsem svetom, da imajo ti komedijantje — po krivdi čegavi? — danes vso oblast dežele v rokah.

V škofovih zavodih bo krst. Pokojni kanonik Fettich-Franheim je v svoji oporoki bajje zapustil večji legat za „škofove zavode“. Ime „škofovi zavodi“ pa za opravičbo takega legata ni pravno veljavno. Zakon pozna le „Zavode sv. Stanislava v Št. Vidu“. Sam bog ve, je li pokojnik svoj legat namenoma tako označil, da se na eni strani ni hotel zameriti škofu, a na drugi strani pa ni hotel oškodovati pravic svojih pravih dedičev, tako da je ta legat le navidezno namenjen škofovim zavodom. Mogoče pa je tudi, da on sploh ni mislil na to, da se ima legat pravilno glasiti le na dobesedni, oblastim znani naslov škofovih zavodov. Kratkotamo, pokojnikovi dediči zdaj razmišljajo o tem, da oporoko, oziroma ta legat ovržejo. Škof je v veliki zadregi. Te dni je prodal celo zadnji ostanek slovenske narodnosti nemški hranilnici. Za ta Judežev denar je v svojem „Brezdomovcu“ dopustil reklamo za Kranjsko hranilnico. Da mu pa zmenjeni legat ne uide, si hoče pomagati tako: Dosedanji naslov: „Zavodi sv. Stanislava v Št. Vidu“ mora izginiti in ga bo preskrstil na ime „Škofovi zavodi“, Mislimo, da škofu le ustreže, ako „Jutro“ ta krst pristojni oblasti še pravočasno prijavi.

Hud nasprotnik „Jutra“ je vzgledni kristjan in vodja šole na Grabnu Janko Nepomuk Jeglič. Ko je včeraj neki vajenecbral v šolski veži „Jutro“, mu ga je gori omenjena „dika“ kranjskega učiteljsva strgala iz rok. „Jutro“ je bilo lastnina vajenca, torej nima Jeglič nobene pravice trgati ga. Ta vzgledni kristjan mogoče misli, da bo tako hitro pohrustal „Jutro“ kot pečenko na kvaterno sredo pri „Novem svetu“.

Duhovnik, ki goni ljudi iz cerkve, je Trnovski kaplan lepi Viktor Köchler. Včeraj dopoldne je imel cerkveno opravilo. Prigodilo pa se je, da pride v cerkev tudi globokoveren mož, ki je že na vse zgodaj prav globoko v kozarec pogledal. Kaplan pridiguje. To je onega moža tako ganilo, da je sladko „v Gospodu“ zaspal, in — iz klopi pal. Ljudstvo v smeh. Med njimi — pa prav zadaj pri vratih, je bil tudi mizarški pomočnik Jože Andovec, katerega Köchler, ali radi punc, ali le radi „potrkavanja“, tega ne vemo, že davno ne more trpeti. Kakor rečeno: ko je oni dobrovoljček zopet telebil raz klop, je v vsemi drugimi vred tudi Andovca nehote prijel smeh. To pa „gorečega“ pridigarja tako razjezi, da na ves glas z lece dolji zavpije: „Ti Andovec! Ako se v cerkvi ne znaš dostojno obnašati, pa se poberi ven!“ Vsa cerkev kar zastri. Pobožna mati Andoveča se kar sramu in bolesti zjoka. Pravijo, da se v trnovski cerkvi še ni zgodilo, da bi bil duhovnik koga z imenom iztiril iz cerkve. Vse je pozabilo na pridigo, pa se

obrnilo nazaj, radovedno, kaj bo Andovec počel. Ko ta vidi vse poglede vase obrnjene, mirno odide iz cerkve. Šel je po maši k kaplanu na dom pa mu je rekel: „Gospod kaplan, lepo se vam zahvalim za vašo prijaznost, ker ste me iz cerkve izpodili“. Köchler pa zavpije: „Ali hočeš, da Te še policiji naznamim? Marš ven!“ Tako dogodek, kakor smo ga prejeli, brez komentarja. Le, ker je Köchler tudi policijo omenjal, tudi mi mislimo na njo. Iz drugih virov smo namreč izvedeli, da se kaplan Köchler kaj rad zanima za Trnovska in Krakovska in sploh za vsa lepa dekleta. In pravijo tudi, da, če bi nam bile neke „črne bukve“ na policiji tako pristopne, kakor nam niso, bi iz njih morda dobili kaj zanimivega gradiva za roman o kaplanu Köchlerjevem celibatu. To, kakor rečeno, morda bi dobili. Gotovo pa je, da si je škof v Köchlerju izbral prav primerne namestnika za po dr. Mauringu slavno postalo faro na Igu. Škofu pa še posebej svetujemo, naj nikar ne pozabi Köchlerja kot bodočega župnika na Igu toplo priporočiti kot predsednika deklishe Marijine družbe. Po dr. Mauringu bo Köchler sicer težko kaj prida razpletal deviške vence, ampak: čemdalje Köchler tam ostane, tem preje bo tam tudi naša pšenica šla v klasje. Torej!..

Iz Ljubljane in okolice.

Gospod župan Ivan Hribar se je povrnil sinoči z Dunaja. Kakor čujemo, je njegovo zdravstveno stanje povoljno. Želimo mu, da bi kmalu popolnoma ozdravel.

Lepo gospodarstvo. Deželna blaznica na Studencu je prenapolnjena. Ker nima za vse blazne dovolj prostora, pošilja vodstvo nekatere v druge (mestne) zavode. Blaznico je treba takoj razširiti, ker je nujna potreba, a kaj, ko dežela nima denarja. Deficit jo tlači, uprava pa je rokah ljudi, ki so dobri ekonomski le — pri svojem žepu. Ali ljudje božji, pomislite nevarnost. Vodstvo blaznice pošilja norce v zavode, kjer so zdravi ljudje! To ni šala.

Nameščenje dr. Walterja Schmidta. Kakor smo iz zasebnega vira izvedeli, postane bivši muzejski kustos dr. Walter Schmidt pri centralni komisiji za ohranitev zgodovinskih spomenikov na Dunaju stalno nameščen. Zdjaj za enkrat bo še izvršil od nemškega viteškega reda mu poverjeno delo izkopavanje staro-rimske naselbine na Mirju. Želimo le, da bo di ta naša vest izvestna, to je najboljši odgovor vsem klevetnikom, ki so takega veččaka izpodirili pri našem deželnem muzeju.

Poročnik Mayer v Ljubljani. Od več strani čujemo, da se za slovensko zgodovino nepozabni nemški poročnik Mayer zopet nahaja v Ljubljani. Ker nam je znano, da je bil Mayer p. l. prestavljen, tem vsem skoraj ne moremo verjeti. Je pa lahko mogoče, da Mayer uporablja svoj dopust v svrhu, da si obnovi spomine svo-

moramo, da se je ravnateljstvo potrudilo in storilo vse, a njega trud se je razbil ob onih treh točkah, ki smo jih razpravljali zgoraj! Letos je to tretja klasična predstava (dasi smo te dni čitali poročilo nekega kritika — ki je obenem član intendance —, da je Cezar prva klasična predstava, vprašali bi samo tega gospoda, ako ve, kdo je napisal „Razbojnik“ ter „Kovarstvo in ljubezen“); novi in izposojeni kostumi, mnoge in dolgekušnje... a bilo je delo zastoj! Par besed o predstavi. G. Nučič (Mark Anton) nam je naravnost imponiral, zlasti monumentalno je izvedel svoj govor na foru, ki ga je prednašal z vso vervo in razumevanjem klasičnega štila; g. Danilo (Cezar) je premalo karakteriziral Cezarja kot omahljivca in slabotneža, dal mu je preveč energije. G. Bohuslav (Kasij), ki se nam je pokazal letos že večkrat kot izborni karakterni igralec, je izvedel Kasija mojstrsko, intrigant, vedni nezadovoljnež se je uživel v njegovih kretnjah. G. Skrbinšek (Brutus) govori premalo razumljivo; njegov Brut je bil vseeno dobro naštudiran, dasi se nam zdi, da take vloge niso njegova stroka, potrudil se je, da je izvedel dobro oni boj v duši zaročnika in Cezarjevega ljubljence. G. Bukšek (Kaska) je bil malo preveč vihrav. Ga. Bukšekova in gđc. Wintrova sta izvedli svoji mali ulogi na splošno zadovoljnost. — Komparzerija je bila pomnožena in dobro izvežbana; režija g. Nučiča eksaktna. — Včeraj dopoldne se je ponavljal „Cezar“, a zvečer opera „Trubadur“.

jega dejanja. Za vse slučaje opozarjamo občinstvo, naj se nikar ne da zapeljati do kake nepremišljenosti, če bi kdo kje in kdaj tega poročnika srečal. Prosimo pa izvestnega poročila o zgorej označenih vesteh. Nek gospod bi se namreč jako rad nekaj pomenil z junakom 20. septembra.

Včerajšnje pomladansko vreme je izzabilo popoldne na tisoče občinstva vseh slojev na deželo. Cele procesije so hitele v prosto naravo: na Gorenjsko (Št. Jošt, Medvode, Kranj, Šmarjetno goro) itd. polna jih je bila Šmarna gora, Sv. Katarina, Jezica, Dravljice, Rožnik, Štepanja vas i. dr. Mladina je hlastno nabirala prve pomladne cvetke in zelenje.

Prijatelje in somišljenike našega lista prosimo, da nam poročajo o važnih dogodkih in nesrečah po deželi s prvo pošto. Kratko pa točno. Uredništvo.

Narodno gospodarstvo.

RUUDOLF ŠEGA:

Kartell in delavstvo.

(Dalje.)

Podjetnik se je moral ločiti od onega ekstremnega individualizma, moral je opustiti ono absolutno osamelost ter se združiti v organiziranih zvezah — v kartelih. Tako vidimo, da je konkurenčni boj zelo važnega pomena za snovanje kartelov. Brez konkurence ni kartela, in čim ljutejši in obupnejši je bil boj, tem lažje nastane mir.

Če pogledamo zopet nekoliko v zgodovino narodnega gospodarstva, tedaj vidimo, da so ravno gospodarske krize povzročile kartele. Kakor mejni kamen stoji v tem oziru leto 1873. Tega leta je namreč prva velika lavina pokončala na gospodarskem polju trud mnogih let. In čeprav so že v prejšnjih letih nastali posamezni karteli, smemo vendar trditi, da je še le ta velika gospodarska kriza dala povod za celo vrsto najrazličnejših kartelov ter tako pravzaprav povzročila moderno kartelno gibanje.

Ko so pa podjetniki začeli spoznavati ugoden upliv teh kartelnih zvez, začeli so jih sklepati tudi v ugodnejših gospodarskih razmerah. S tem so hoteli na eni strani svojo podjetniško stališče intenzivneje izkoristiti, na drugi strani so se pa hoteli zavarovati zoper poznejšo neugodno reakcijo.

Kartelno gibanje se je prav razvilo še le v najnovšem gospodarskem razvitu. Vse najrazličnejše definicije kartela, ki so sicer po besedi precej različne, soglašajo vendar v svojem bistvu. Toda vendar bi bilo zanimivo spoznavati posamezne definicije že zaradi tega, ker iz teh definicij spoznamo stališče, katerega zavzema pisatelj napram kartelom. Toda za nas bi bilo to preveč zamudno! Definirati hočemo kartel prav na široko, kar popolnoma zadošča našim svrham.

Karteli so svobodne zveze podjetnikov v ta namen, da v prid združencev oslabe ali odstranijo svobodno konkurenco. Končni in glavni namen vseh kartelnih zvez je, da popolnoma odstranijo vsako konkurenco — in da se torej monopolistično polaste trga. (Dalje.)

Najnovjša telefonska in brzojavna poročila.

Nov grški minister notranjih del.

Atene, 6. marca. Listi javljajo, da postane prejšnji poslanec Mauronath naslednik ministra notr. del Petmesasa.

Demonstracije v Berlinu.

Berlin, 6. marca. Po socialno-demokratskem shodu je šla ogromna množica proti Treptovskemu parku, ki ga je policija peš in na konju popolnoma zaprla. Množica je demonstrirala za splošno in enako volilno pravico in je pela delavske pesmi. Resnih konfliktov med množico in policijo ni bilo.

Nova stranka na Nemškem.

Berlin, 6. marca. Danes je bil shod zaupnikov novoosnovane napredne ljudske stranke. Prišlo je na shod 800 odposlancev iz cele Nemčije. Prisostvovali so vsi napredni drž. poslanci.

Kongres mladočeške stranke.

Praga, 6. marca. Mladočeška stranka sklicuje za 2. in 3. april svoj strankarski kongres v Prago, na katerem se bo razpravljalo med drugimi tudi o strankinih finančah.

Misija dr. M. Milovanovića.

Berlin, 6. marca. „Berliner Tagblatt“ javlja iz Carigrada: Srbski minister zunanjih del dr. M. Milovanović je interveriral pri Porti glede donavsko-jadranske železnice in glede petletnega dovoljenja za prevoz srbskega vojnega materijala čez Solun.

Iz Trsta.

(Telefonično poročilo.)

Shod delavcev c. kr. javnih skladišč v Trstu

Trst 6. marca. Narodna delavska organizacija je danes ob 9. dopoldne sklicala v gledališčno dvorano shod delavcev c. kr. javnih skladišč. Namen shoda: Protest proti zapostavljanju slovenskih delavcev pri sprejemanju delavskih moči v novi prosti luki pri Sv. Andreju. Glavni namen shoda pa je odpadel, ker so koraki N. D. O. že pred shodom dovedli do zmage. Shod izborno obiskan. Predsedoval je podpredsednik N. D. O. tov. Kranjc. Glavni govornik poročevalec dr. Josip Mandić.

Predavanje prof. dr. Ilesiča v Trstu.

Trst 6. marca. Danes je predaval prof. dr. Ilesič v dvorani „Narodnega doma“ o Francozih na Slovenskem ter o stališču slovenskega naroda napram Francozom. Predavanje se je vršilo ob velikanski udeležbi, po nadenournem govoru je občinstvo predavatelju priredilo burne ovacije.

Porotna obravnava.

Trst 7. marca. Danes porotna razprava proti 41 letnemu Antonu Sovinu iz Pesjaka radi nasilstva ter zavratnega umora na 15-letni Mariji Rutar.

(Pismena poročila za današnjo številko prepozno, slede jutri.)

Spominjajte se družbe sv. Cirila in Metoda!

„Jutro“

se prodaja po 4 vinarje v naslednjih ljubljanskih tobakarnah:

Dolenc Jerica, Prešernova ulica.
Šubic Evgenija, Hôtel „Union“.
Pichler F., Kongresni trg.
Šešark Fran, Šelenburgova ulica.
Treo Julijan, Sv. Petra cesta.
Zupančič Ivana, Kolodvorska ul.
Kanc Albina, Sv. Petra cesta.
Velkavrh, Sv. Jakoba trg.
Blaž M., Dunajska cesta.
Ušeničnik, Židovska ulica.
Blaznik, Stari trg.
Kleindienst, Jurčičev trg.
Kustrin A., Breg.
Bizjak, Gosposka ulica.
Fuchs Marija, Marije Terezije c.
Elsner M., Kopitarjeva ulica.
Sušnik Z., Rimska cesta.
Podboj Z., Sv. Petra cesta.
Mrzlikar, Sodnijska ulica.
Košir Jul., Hilšerjeva ulica.
Franzot, Šiška.
Kušar, Sv. Petra cesta.
Kotnik F., Šiška.

V prihodnjih številkah priobčimo tobakarne iz drugih krajev, kjer se prodaja „Jutro“.

Delniška glavnic:
K 3.000.000.

9/10—1

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Stritarjeva ulica šte. 2.

Rezervni fond:
K 350.000.

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu in Sarajevu.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih 4½%.